

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАУКА МАЙБУТНЬОГО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТІВ,
АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Випуск 1(11), 2023

Мукачево

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023 р.)

Головний редактор:

Гоблик Володимир Васильович – доктор економічних наук, професор, заслужений економіст України, перший проректор, Мукачівський державний університет

Заступник головного редактора:

Молнар Тетяна Іванівна – голова Наукового товариства студентів, аспірантів, молодих вчених, Мукачівський державний університет

Відповідальний секретар: Мовчан К.М.

Мукачівський державний університет

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Кабачій Василь Миколайович – к. ф-м. н., доцент;

Кобаль Василь Іванович – к. пед. н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи;

Козарь Оксана Петрівна – д-р. т. н., академік Української технологічної академії (м. Київ), професор кафедри інженерії, технологій та професійної освіти;

Корнієнко Інокентій Олексійович – д-р. психол. н., професор, доцент кафедри психології;

Лужанська Тетяна Юріївна – к. географічних наук, доцент;

Малець Олександр Омелянович – д-р. і. н., професор;

Мілашовська Ольга Іванівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та музейної справи;

Моргун Алла Володимирівна – к. філол. н., декан гуманітарного факультету;

Попович Наталія Михайлівна – д-р. пед. н., доцент, завідувач кафедри музичного мистецтва;

Прокопович Лідія Сигізмундівна – к. філол. н., доцент, завідувач кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій;

Проскура Володимир Федорович – д-р е. н., професор;

Реслер Марина Василівна – д-р е. н., професор, академік Академії економічних наук, декан факультету економіки, управління та інженерії;

Стегней Маріанна Іванівна – д-р. е. н., професор кафедри економіки та фінансів;

Теличко Наталія Вікторівна – д-р. пед. н., професор кафедри англійської мови, літератури з методиками навчання;

Товканець Ганна Василівна – д-р пед. н., професор, завідувач кафедри теорії та методики початкової освіти;

Фізеші Октавія Йосипівна – д-р. пед. н., професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту;

Черепаня Наталія Іванівна – к. пед. н., доцент, завідувач кафедри дошкільної та спеціальної освіти;

Черничко Тетяна Вікторівна – д-р. е. н., професор, завідувач кафедри економіки та фінансів.

ім. Г. С. Костюка, АПН України / за ред. С. Д. Максименко. – К.: Гнозис, 2002. – Т. IV. – С. 327–332.

УДК 001.891:364-787.522-053.4:373.2.091.2(045)

Русин Н. М.
старший викладач,
Мукачівський державний університет

Меденці Н.І.
здобувач вищої освіти «Магістр»
спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
Мукачівський державний університет

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЧИННИКИ ЯКІ НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ

У статті розкрито поняття соціально-педагогічної адаптації дітей раннього віку до умов ЗДО, визначено чинники, які впливають на процес адаптації дітей раннього віку до нового соціального оточення.

Ключові слова: адаптація, фізичне, психічне, духовне- моральне здоров'я, ранній вік.

The article reveals the concept of socio-pedagogical adaptation of young children to the conditions of educational institutions, determines the factors that affect the process of adaptation of young children to a new social environment.

Key words: adaptation, physical, mental, spiritual and moral health, early age.

Проблема адаптації дітей раннього віку до закладу дошкільної освіти виникла з самого початку існування дошкільних установ і залишається актуальною в реаліях ХХІ століття. Перший етап суспільного життя дитини раннього віку, пов'язаний з пристосуванням до нових умов, нового режиму, нових відносин з дорослими, нових форм співжиття з однолітками – є досить складним для дитини.

Сучасне суспільство перед особистістю ставить такі вимоги: по-перше – знаходити порозуміння з оточенням, по – друге – вміння досить швидко адаптуватися до незнайомої ситуації. Саме ці зазначені якості формуються та закладаються в дошкільному дитинстві як першому соціальному інституту. Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», а також у Базовому компоненті дошкільної освіти визначені першочергові завдання з організації та впровадження освітнього процесу у дошкільних навчальних закладах України. Такими завданнями є: збереження та зміцнення фізичного, психічного, а також

духовного-морального здоров'я дитини. З огляду на це, головною метою освітнього процесу у дошкільному навчальному закладі є підготовка особистості дошкільника як свідомого та активного суб'єкта, який здатний самостійно вирішувати нагальні проблеми, а також творчо змінювати та удосконалювати навколишній світ і самого себе[1,2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика адаптації дитини молодшого віку дошкільного закладу одночасно розглядається в психології, дошкільної та соціальної педагогіки А. Петровський В. Кудрявцев О. Кононко, О. Леонт'єв, А. Т. Піроженко, Д. Фельдштейн; питання впливу соціального середовища на його перебіг висвітлено в працях Т. Алексєєнко, О. Алеко, І. Беха, Б. Братуся, Л. Варяниці, Л. Врочинської, Т. Кравченко, Л. Куликової, С. Курінної, М. Лукашевича, О. Малахової, І. Рогальської-Яблонської та ін. Дослідники наголошують на особливому значенні першої соціалізації дитини для її розумового та особистісного розвитку, коли закладаються перші уявлення про самого себе та навколишнє середовище, відбувається первинне становлення самосвідомості, формуються стійкі форми міжособистісної взаємодії з оточенням, а також активно засвоюються моральні та соціальні норми.

Соціально-економічні проблеми, які існують в суспільстві, висувають підвищені вимоги до процесу розвитку та формування гармонійної особистості. Слід зазначити, що теперішні умови для самореалізації особистості значно ускладнилися, оскільки діапазон громадських оцінок та очікувань розширився, різноманітнішими стали бажані та допустимі способи поведінки. Разом з тим дедалі більшого значення набуває здатність людини до нестандартних, нетипових вирішень проблемних ситуацій. Саме тому проблема адаптованості особистості у новому соціумі є досить актуальною.

У численних педагогічних і психологічних дослідженнях наголошується на необхідності враховувати специфіку адаптації дітей раннього віку до умов дошкільного навчального закладу. Ігнорування проблем адаптації зумовлює труднощі їх подальшого життя та спілкування.

Саме тому метою даної статті є з'ясування та розкриття поняття соціально-педагогічної адаптації дітей раннього віку до умов ЗДО у дослідженнях педагогів, визначення чинників, які впливають на процес адаптації дітей раннього віку до нового соціального оточення.

Адаптація – це пристосування організму до нової ситуації, а для дитини дитячий садок, поза сумнівом, є новим, ще невідомим простором із новим оточенням і стосунками.

Адаптація (з лат. «пристосування») – процес призвичаєння організму, що відбувається на різних рівнях: фізіологічному, соціальному, психологічному[3].

Адаптація – активне засвоєння прийнятих у суспільстві норм і оволодіння відповідними формами спілкування й діяльності.

Вивченням та аналізом поняття «адаптація» до умов дитячого садка займалися та продовжують займатися вітчизняні та зарубіжні науковці – теоретики та практики класичної та новітньої школи.

Поняття «адаптація», як процес пристосування організму до нових умов оточуючого середовища розглядали: Я. Л. Коломинський, Є. Панько, М. Битянова та інші науковці. При цьому підкреслюючи, зворотній характер цього феномену [8].

Поняття «адаптація» до умов дитячого садка залишається в полі зору вчених – педагогів (О.Бейлах, П. Блодський, Т. Лукаш, Н. Нейдюк, О. Науменко, Б. Єльконін, Л. Стреж, О. Циганенко, Н.Чуб, Х. Ясинська та ін.) та психологів (А. Захаров, Р. Берне, Т. Федоренко, Т. Дуткевич та ін.).

Науковець М. Битянова вважає, що адаптація до умов дитячого садка - це не тільки пристосування до успішного функціонування в новому для дитини середовищі, але і здатність до подальшого психологічного, особистісного, соціального розвитку [4].

Тобто, зазначає вона, що адаптована дитина – це дитина, пристосована до повноцінного розвитку свого особистісного, фізичного, інтелектуального та інших потенціалів в даному їй новому педагогічному середовищі [4].

О. Л. Кононко, під поняттям «адаптація» малюка до умов дитячого садка розуміє параметри поведінки, що відображають його загальний стан та можливість адекватного розуміння та сприймання навколишнього світу. Адекватним чином відноситься до оточуючих дорослих й ровесників. В своїй праці «Дошкільна освіта в умовах реформування: актуальні проблеми, досвід, перспективи розвитку » вона з колективом науковців проаналізували процес при звичаєння організму (адаптація) дітей раннього віку до умов закладу дошкільної освіти [5].

Науковець Т. Гурковська довела, що саме у ранньому віці адаптація до умов дитячого садка проходить довше і важче, здебільшого супроводжуючись хворобами. Проблема адаптації до дошкільного закладу в старшому дошкільному віці – це одиничні випадки, тому більшою мірою педагоги направляють свою роботу на подолання адаптаційного синдрому дітей раннього або переддошкільного віку.

Тривалість періоду адаптації залежить від наступних причин: від особливостей вищої нервової діяльності і віку дитини; від рівня розвитку; від наявності чи відсутності попереднього тренування його нервової системи; від стану здоров'я; від різкого контрасту між умовами у дитячому садку і сім'ї; від різниці в методах виховання у сім'ї.

На успішну адаптацію дитини до умов ЗДО впливають такі чинники:

1. Вік дитини. Відносно спокійно протікає період звикання дітей 3, 5-4 років. У цьому віці дитина поступово виходить за рамки інтересів сімейного кола. Нічого цього ще немає у малечі 1-3,5 років. Адаптаційний період діти переносять важко. Малюк відчуває неприйняття, паніку, якщо сторонній дорослий намагається виконати з ним якісь дії. Дитина відмовляється приймати допомогу вихователя. Дає про себе знати й нервові напруження: малюк пригнічений, усе викликає у нього сльози; не відпускає від себе маму ні вночі, ні вдень; довго не може заснути, часто прокидається з плачем [5].

2. Поведінка дитини. Поведінку в період адаптації важко передбачити навіть дбайливим мамам. Поведінку дитини під час вступу в дитячий садок умовно можна поділити на три групи:

Перша група – сюди належить більшість дітей. Вони різко бурхливо показують своє негативне ставлення до відвідування ЗДО: голосно плачуть, кидаються на підлогу, дряпаються, кусаються, то просяться на руки, то біжать до дверей, нікого не чуючи. Втомившись від бурхливої демонстрації протесту, малюк може несподівано заснути, присівши біля столу, для того, щоб через 3-4 хвилини з новою енергією знову плакати. Діти цієї групи звикають до ЗДО протягом 20-30 днів.

Друга група – кілька дітей, які після розлуки з мамою замикаються, стають дуже напружені й насторожені. У них вистачає сили тільки на те, щоб зробити кілька кроків, забитися в найближчий куточок, від усіх відгородитися. Ці діти ледь стримують плач, сидять, їхній погляд нерухомий, вони не граються, мовчать. І тільки побачивши в дверях маму, оживають, біжать до неї і гірко плачуть. Адаптація таких дітей триває 2-3 місяці.

Третя група – комунікабельні малюки. Переступивши поріг дитячого садка, вони не лякаються, а навпаки, беруть ініціативу в спілкуванні з дорослими. Протягом дня розповідають дорослому все, що знають. Із задоволенням демонструють свої вміння: самостійно одягаються, роздягаються, їдять, у ліжечку лежать спокійно. Але така ідилія триває недовго (2-3 дні), на більше у дітей не вистачає обсягу інформації. Після цього, побачивши будівлю дитячого садка, вони впадають у відчай, і їх стиль поведінки стає схожим на стиль дітей першої групи.

3. Досвід дитини. Малюк з великої сім'ї (бабуся та дідусь, брати та сестри) вміє по-різному поводитися з різними членами родини, знає, чого від кого чекати, з цікавістю обстежує незнакоме середовище. Відрізняється поведінка дітей, батьки яких живуть у маленькому сімейному колі. Їхнє коло спілкування маленьке. У дитини закріплюється симбіотичний зв'язок із матір'ю: залишившись на якийсь час без неї, дитина впадає в паніку. Адаптаційний період дуже важкий і може стати причиною дитячого неврозу. Не маючи великого життєвого досвіду в новому середовищі, дитина може налякатися так, що іноді починає поводитися неадекватно: лазить, хоч і вміє ходити; замовкає, хоч уже почала говорити.

4. Індивідуальні особливості малюка. Якщо дитина активна, комунікабельна, має пізнавальний інтерес, вона адаптується легко, швидко. Інший малюк повільний, спокійний, любить гратися наодинці; шум, голосні розмови однолітків дратують його. Він хоч і вміє сам їсти, одягатися, але робить це повільно, відстає від усіх. Усе це накладає свій відбиток на його ставлення до навколишнього. Такій дитині необхідно більше часу на адаптацію. Хворобливим, сором'язливим дітям необхідно всередині тижня влаштовувати вихідний. Але слід пам'ятати, що тривалі перерви затримують і ускладнюють період адаптації [29, с. 12].

Під час адаптаційного періоду важливо створити в домі спокійну обстановку, з розумінням ставитися до безпідставного вередування малюка, більше гуляти з ним, пропонувати зняти емоційне напруження активними рухами, цікавою діяльністю. Слід раніше укласти дітей спати після теплої ванни. У цей період треба менше ходити в гості, рідше відвідувати поліклініку, перукарню, аби зайвий раз не перевантажувати дитину новими враженнями. Огорніть свою дитину любов'ю, бережіть її нервову систему.

Підсумовуючи вище сказане, хочеться відзначити, Отже, як показують педагогічні та медичні дослідження, характер та тривалість адаптаційного періоду залежать від таких факторів, як:

- вік дитини (найважче адаптуються до нових умов діти у віці 10-11 місяців до 2 років; після 2 років діти значно легше пристосовуються до нових умов життя);
- стан здоров'я та рівень розвитку дитини (здорова, добре розвинена дитина значно легше переносить труднощі соціальної адаптації);
- індивідуальні особливості дитини (значною мірою поведінка дитини залежить від типу нервової системи);
- рівень натренованості адаптаційних механізмів (діти, які до дитячого садка неодноразово перебували в різних умовах життя, легше звикають до дитячого закладу);
- досвід спілкування з дорослими та ровесниками (уміння позитивно ставитися до вимог дорослих та адекватно спілкуватися з іншими дітьми).

Список використаних джерел

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / М-во освіти і науки, молоді та спорту України. – К., 2021.
2. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: наук.-метод. посіб. – К.: Ред. журналу Дошкільне виховання. – 2012. – Вип. 2. – С. 45.
3. Педагогічний словник. – К.: Інститут педагогіки Академії педагогічних наук України, 2001. – С. 43–53.
4. Битянова М. Р. Адаптація дитини в садку: діагностика, корекція, педагогічна підтримка: навч. посібник / М. Р. Битянова. – К.: Освітній центр Педагогічний пошук, 2000. – С. 344.
5. Кононко О. Л. Адаптація та психологічний вік / О. Л. Кононко // Початкова школа. – 2002. – № 1. – С. 5–10.

УДК 81'4-047.44-043.86:373.2.015.31:81'233-053.4(045)

Сівач М. І.

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
група ДО-1м(з)
спеціальність 016 «Дошкільна освіта»
Мукачівський державний університет

Кас'яненко О. М. Одошевська Є. С.	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЯ ДІАГНОСТИКО-КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ, ЩО МАЮТЬ НЕЗНАЧНІ ВІДХИЛЕННЯМИ У ПСИХОФІЗИЧНОМУ РОЗВИТКУ	45
Кідарова Я.Й.	ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ДИТИНИ-ДОШКІЛЬНИКА: ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ	48
Корпанець Ю.Ю.	ЗАГАЛЬНА ТЕХНОЛОГІЯ ПРОДУКТИВНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ	52
Кохтич Б. В. Микуліна А. К.	ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОШКІЛЬНИКІВ В ОБРАЗОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	55
Кузьма-Качур М.І. Кохан М. Д.	ВПРАВИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ З САМОКОНТРОЛЮ І САМООЦІНКИ	59
Кузьма-Качур М. І. Марущинець Д. М.	ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО ПІДРУЧНИКА З КУРСУ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ» ТА ВИМОГИ ДО ЙОГО ПОБУДОВИ	66
Микуліна А. К., Седлак К. Д.	ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕКОРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА	72
Мовчан А.І.	ТУРИСТИЧНА КАРТОГРАФІЯ В ІТ-ТЕХНОЛОГІЯХ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	76
Молнар Т. І. Долгош Н. М.	СКЛАДНИКИ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	78
Розман І.І. Дирда М.М.	ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	83
Розман І.І. Дорогій М.В.	ОСНОВНІ ШЛЯХИ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	86
Розман І.І. Ганькович О.В.	ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ СТОРІТЕЛІНГУ	88
Розман І.І. Онисько В.Ю.	ГОТОВНІСТЬ ПЕДАГОГІВ ДО ВПРОВАДЖЕННЯ ОСНОВ ЕНОПЕДАГОГІКИ У ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС	91
Бобрушко Н.В. Русин Н.М.	СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	93
Меденці Н.І. Русин Н. М.	НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ ДО УМОВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ТА ЧИННИКИ ЯКІ НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ	98
Чекан О. І.	АНАЛІЗ ЛІНГВОКОГНІТИВНОГО АСПЕКТУ	102

Наукове видання
НАУКА МАЙБУТНЬОГО
Збірник наукових праць студентів,
аспірантів та молодих вчених

НЗ4

Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. колегії В.В. Гоблик; заст. гол. ред. Т.І. Молнар. – Мукачево: РВВ МДУ, 2023. – Вип. 1(11). – 165 с.

У збірнику опубліковані статті студентів, аспірантів та молодих вчених, що відображають результати досліджень з природничих, технічних, гуманітарних, суспільних та економічних наук.

УДК 001(051)(045)''540*6''

***Збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених
«Наука майбутнього» зареєстрований у Google Scholar***

Підписано до друку 20.12.2022 р.

Формат 60x84 1/16

Папір офсет. Умовн. друк. аркушів 10

Тираж 10. Зам. № 87

Адреса видавництва:

Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600,
тел./факс: (03131) 2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до
Державного реєстру видавців, виготовлювачів та розповсюджувачів
видавничої продукції серія ДК № 4916 від 16.06.2015 р.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>